

มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุม
ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

ภาณุ ตติยะวรนนท์

มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส*

Criminal Measures Concerning the Control of Contact Lens Sellers

ภาณุ ตติยวรรณันท์**
Panu Tatiyaworanan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายอาญาที่ใช้ควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัส เนื่องจากในปัจจุบันประชากรของประเทศไทยสวมใส่เลนส์สัมผัสกันอย่างแพร่หลายในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นที่ใช้เลนส์สัมผัสทั้งเพื่อการปรับความผิดปกติของค่าสายตาและเพื่อความสวยงาม ทั้งนี้ กฎหมายไทยกำหนดให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์เนื่องจากเป็นสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายและอาจส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยของผู้สวมใส่ได้ หากไม่มีการควบคุมด้านคุณภาพ ตลอดจนด้านความสะอาดและความปลอดภัยที่เหมาะสม โดยเฉพาะการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้บริโภคมากที่สุด หากปล่อยให้มีการจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้โดยขาดความรู้ความเข้าใจและความระมัดระวังที่เพียงพอ ตลอดจนไม่มีการควบคุมจากภาครัฐ ก็อาจส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพทางด้านดวงตาของประชาชน ผู้วิจัยจึงได้

*บทความนี้เรียบเรียงจากโครงการวิจัย เรื่อง “มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี พ.ศ. 2562.

This research article is part of the research entitled “Criminal Measures Concerning the Control of Contact Lens Sellers.” This research is funded by Faculty of Law, Ramkhamhaeng University, 2019.

**อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; น.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; LL.M. in International and Comparative Laws, Southern Methodist University (Texas), USA. E-mail: panu_t@ru.ac.th

Lecturer in Law at the Faculty of Law, Ramkhamhaeng University; LL.B. Chulalongkorn University; LL.M. in International and Comparative Laws, Southern Methodist University (Texas), USA.

วันที่รับบทความ (received) 10 กรกฎาคม 2567, วันที่แก้ไขบทความ (revised) 6 พฤศจิกายน 2567, วันที่ตอบรับบทความ (accepted) 12 พฤศจิกายน 2567.

ศึกษาแนวทางในการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส โดยมุ่งศึกษาถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญา เพื่อควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสุขภาพและอนามัยของประชาชน และยังศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสของประเทศไทยต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เพียงพอในการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส โดยพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 บัญญัติให้มีการควบคุมเฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสเท่านั้น โดยการผลิตและการนำเข้าเลนส์สัมผัสจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากภาครัฐ ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาในส่วนของการจำหน่ายเลนส์สัมผัส กฎหมายกำหนดเพียงแคให้ผู้จำหน่ายหรือที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์เรียกว่า “ผู้ขาย” มีหน้าที่จัดให้มีฉลากปิดอยู่ที่ผลิตภัณฑ์เลนส์สัมผัสเท่านั้น ซึ่งมาตรการดังกล่าวเพียงลำพังนั้นยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความปลอดภัย เนื่องจากการจำหน่ายเลนส์สัมผัสสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่า การจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสองประเทศดังกล่าว ผู้ซื้อต้องมีใบสั่งจ่าย (Prescription) ที่ออกโดยบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเลนส์สัมผัสมาแสดง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้ซื้อไม่ค่าสายตาและสุขภาพของดวงตาที่เหมาะสมในการสวมใส่เลนส์สัมผัส ยิ่งไปกว่านั้น สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ อันได้แก่ จักษุแพทย์ นักทัศนมาตร หรือช่างแว่นตาผู้ได้รับการอบรมและได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัสเท่านั้นอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้มีการควบคุมผู้ขายเลนส์สัมผัส เช่นเดียวกับการควบคุมผู้ผลิตและผู้นำเข้า โดยรัฐควรกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขายเลนส์สัมผัส และกำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้มีสิทธิจำหน่ายเลนส์สัมผัส โดยอาจกำหนดให้จักษุแพทย์และนักทัศนมาตรเป็นผู้มีสิทธิได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ หากแต่ในปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพดังกล่าวในสัดส่วนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร จึงควรจัดให้มีการอบรมบุคคลทั่วไปให้มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการจำหน่ายเลนส์สัมผัสอย่างปลอดภัยและจัดให้มีการสอบเพื่อรับใบอนุญาตขายได้ อีกทั้ง มีข้อเสนอแนะให้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ขายเลนส์สัมผัสโดยไม่มีใบอนุญาต เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้สวมใส่เลนส์สัมผัสในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมายอาญา, เลนส์สัมผัส, เครื่องมือแพทย์

Abstract

This research article focuses on the study of criminal measures regarding the sale of contact lenses. Presently, there are a number of contact lens wearers in Thailand, especially juveniles and teenagers, who use contact lenses for vision correction or cosmetic purposes. However, The Medical Device Act B.E. 2551 (2008) classifies contact lenses as medical devices. This is because of its possible harmfulness whereby a misuse of contact lenses may affect wearers' health. If the contact lens business does, especially contact lens sellers who are closest to consumers, are able to sell contact lenses freely without adequate knowledge and carefulness nor being regulated by the government, it may result in severe eye conditions in contact lens wearers. Accordingly, contact lens sellers should be appropriately controlled in order to provide the highest safety standards to contact lens users in Thailand. The researcher, therefore, studied the guidelines aimed at controlling contact lens sellers by focusing on the imposition of criminal measures in order to effectively regulate the sale of contact lens and help reduce the risk of eye injuries in contact lens wearers. The researcher also compared the regulatory controls for contact lens in the United States and the Republic of Singapore as to be guidelines on which a revision of contact lenses-related laws of Thailand could be based.

The study finds that there has currently been no law or regulation that controls contact lens sellers in Thailand. The Medical Device Act B.E. 2551 (2008) only stipulates that contact lens manufacturers and importers must be controlled, and that production and import of contact lenses need to be approved by the government. However, on the part of the sellers, the law only requires them to certify that all contact lens products are appropriately labeled. Given that contact lenses are hazardous that can affect the well-being of the wearers, the existing control is considered insufficient. When compared to those legal measures of the United States and the Republic of Singapore, it is worth noting that both countries have put in place laws that clearly prescribe the qualifications of people who can sell contact lenses, including ophthalmologists, optometrists and certified opticians who are specially trained to sell contact lenses. In addition, contact lens buyers in the above-mentioned

countries are required to present their prescriptions issued by contact lens specialists. This is to make certain that the buyers have proper optometry and proper eye health to wear contact lenses.

Consequently, this research article recommends that there should be amendment to certain provisions of the Medical Device Act B.E. 2551 (2008), in order to control contact lens sellers in the same manner as it does to manufacturers and importers. The government may require all contact lens sellers to be licensed and specify the qualifications for those who intend to sell contact lenses. Even though ophthalmologists and optometrists may automatically be eligible to register for a license to sell contact lenses, the current number of eye care professionals in Thailand is ostensibly insufficient. Accordingly, training course should be provided to ordinary people to have sufficient knowledge and basic safety rules in the field of contact lenses, with those having completed the training being required to pass an examination in order to receive a sale license. This research article also suggests to impose criminal measures and penalties on those selling contact lenses without having a sale license, with a view to protecting contact lens wearers in Thailand.

Keywords: criminal measures, contact lenses, medical device

1. บทนำ

ปัจจุบันในประเทศไทยมีการจำหน่ายเลนส์สัมผัส หรือที่เรียกทับศัพท์ว่า คอนแทคเลนส์ (Contact Lenses) กันอย่างแพร่หลายทั้งตามห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ แผงลอยริมทางเท้า ตลาดนัด หรือแม้กระทั่งบนร้านค้าออนไลน์ ซึ่งมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นทุกปี โดยคำว่า “จำหน่าย” ในรายงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมีได้ต้องการมุ่งถึงเพียงแค่การ “ขาย” เลนส์สัมผัสเท่านั้น หากแต่คำจำกัดความของคำว่า “จำหน่าย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานยังมีความหมายครอบคลุมไปถึง การขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน โอน อีกด้วย

อันตรายจากการสวมใส่เลนส์สัมผัสที่คุณภาพต่ำหรือไม่มีคุณภาพเพียงพอ หรือจากการสวมใส่เลนส์สัมผัสที่มีลักษณะไม่เหมาะสมกับดวงตา ตลอดจนจากการเก็บรักษาเลนส์สัมผัสอย่างไม่สะอาด ถูกสุขอนามัย อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางตาของผู้สวมใส่ได้หลายประการ เช่น อาจก่อให้เกิดการติดเชื้อโดยเฉพาะเชื้อแบคทีเรียบางชนิดที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อดวงตา หรืออาจทำให้เกิดภาวะหลอดเลือดเข้ากระจกตาอันเกิดจากการที่กระจกตาขาดออกซิเจน ซึ่งอาจส่งผลทำให้ตาบอดได้ นอกจากนี้ การที่เลนส์สัมผัสทำปฏิกิริยากับสารเคมีที่ใช้เป็นน้ำยาในการล้างหรือแช่เลนส์ยังอาจก่อให้เกิดอาการเยื่อตาอักเสบได้อีกด้วย¹

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเลนส์สัมผัสของประเทศไทยนั้น กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศเรื่องเลนส์สัมผัส โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งในข้อ 3 ของประกาศฉบับนี้กำหนดให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ และข้อ 4 กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสมีหน้าที่ต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาต อีกทั้ง ในข้อ 5 ยังกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าจัดให้มีฉลากอันระบุถึงรายละเอียดต่าง ๆ บนบรรจุภัณฑ์เลนส์สัมผัส ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติข้างต้นเห็นได้ว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการควบคุมเฉพาะกับการผลิตและการนำเข้าเลนส์สัมผัสเท่านั้น แต่ยังคงขาดมาตรการที่เพียงพอในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัส เนื่องจากการจำหน่ายเลนส์สัมผัสนั้นผู้จำหน่ายสามารถจำหน่ายได้โดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาตจากภาครัฐแต่อย่างใด ทั้งที่ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสเป็นบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้บริโภคมากที่สุด จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดมาตรการที่รัดกุมยิ่งขึ้นในการกำกับดูแลการจำหน่ายเลนส์สัมผัส เพื่อยกระดับมาตรฐานในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชน

บทความนี้มุ่งเสนอปัญหา ความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการสำหรับควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษามาจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สวมใส่เลนส์สัมผัสในประเทศไทยต่อไป

¹ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, สวดยด้วย..คอนแทคเลนส์จริงหรือ [Online], available URL: <https://si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=672>, 2020 (พฤศจิกายน, 1).

2. ระเบียบวิธีวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวกับเลนส์สัมผัส และการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.1.2 เพื่อศึกษาการกำหนดขอบเขตหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส

2.1.3 เพื่อศึกษาการกำหนดความผิดและโทษทางอาญากับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.1.4 เพื่อศึกษาการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.1.5 เพื่อหาข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่ใช้ควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.2 สมมติฐานการวิจัย

เลนส์สัมผัสเป็นอุปกรณ์ที่ใช้กับร่างกายของมนุษย์ ซึ่งหากใช้หรือเก็บรักษาอย่างไม่ถูกต้อง และไม่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัยที่เพียงพออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายได้หลายประการ ในการแก้ไขปัญหาการจำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยขาดการควบคุมนั้นจำเป็นที่จะต้องนำมาตราการทางกฎหมายอาญามาบังคับใช้ เพื่อกำหนดให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสต้องมีการขออนุญาต และกำหนดให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องรับโทษทั้งจำคุกและปรับ เพื่อป้องปรามผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสซึ่งเป็นคนกลางระหว่างผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ากับประชาชนทั่วไปให้เกิดความเกรงกลัวและใช้ความระมัดระวังในการจำหน่ายเลนส์สัมผัส ซึ่งจะส่งผลให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสเป็นไปอย่างมีมาตรฐานรัดกุม เกิดความปลอดภัยสูงสุดต่อประชาชน

2.3 ขอบเขตการวิจัย

2.3.1 ทบทวนวรรณกรรมด้วยการศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเลนส์สัมผัส และการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.3.2 ศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษที่ใช้ในการควบคุมผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส ตลอดจนศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีการสรุปเชิงเปรียบเทียบกฎหมายทั้งสามประเทศ

2.3.3 วิเคราะห์การกำหนดขอบเขตหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส

2.3.4 วิเคราะห์การกำหนดความผิดและโทษทางอาญากับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.3.5 วิเคราะห์การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจำหน่ายเลนส์สัมผัส

2.4 วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการใช้วิธีการวิจัยทางกฎหมาย (Doctrinal legal research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความ รายงานวิจัย ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยเน้นการวิเคราะห์ บทบัญญัติแห่งกฎหมายและวิเคราะห์ในประเด็นการกำหนดขอบเขตหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส การกำหนดความผิดและโทษทางอาญากับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจำหน่ายเลนส์สัมผัส

3. ประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเลนส์สัมผัส และการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

3.1 ประวัติความเป็นมาของเลนส์สัมผัส

เลนส์สัมผัส เป็นวิวัฒนาการทางจักษุวิทยาที่นำมาใช้แทนแว่นตา โดยในปี ค.ศ. 1508 ลิโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ชาวอิตาลี เป็นบุคคลแรกที่มีแนวคิดในการนำเลนส์ที่มีขนาดเท่าดวงตาวางลงบนกระจกตาเพื่อแก้ไขปัญหาดวงตา และได้ตีพิมพ์แนวคิดนี้ในหนังสือชื่อ “Codex of the Eye, Manual D” ต่อมาในปี ค.ศ. 1929 ดร.ดาลลอซ (Dr.Dallos) ชาวฮังการี เป็นคนแรกที่สามารถผลิตเลนส์สัมผัสที่เหมาะสมสำหรับใช้กับดวงตาได้ โดยเป็นเลนส์ขนาดเล็กพอดีกับตาได้อย่างทุกวันนี้² จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1960 นักเคมีชาวเชโกสโลวาเกีย ได้คิดค้นพลาสติกชนิดใหม่ขึ้น ซึ่งสามารถดูดน้ำเข้าไปในตัวเองได้ จึงมีการผลิตเลนส์สัมผัสชนิดนิ่ม (Soft Contact Lenses) ซึ่งต่อมารัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ขอซื้อลิขสิทธิ์ และพัฒนาจนสามารถนำออกจำหน่ายได้ในปี ค.ศ. 1971 โดยใช้กันอย่างแพร่หลายเรื่อยมา จนกระทั่งปี ค.ศ. 1999 เกิดการปฏิวัติวงการเลนส์สัมผัสด้วยการออกแบบโดยลดความหนาของขอบและไม่มีวงขอบนอก อีกทั้ง ได้นำ Silicone Hydrogels มาผลิตเลนส์สัมผัสที่ออกซิเจนสามารถผ่านได้ ซึ่งนิยมใช้เรื่อยมาถึงปัจจุบัน³

²หนังสือ 108 ของคำถาม, จุดกำเนิดของคอนแทคเลนส์ [Online], available URL: <http://qtlens.blogspot.com/2009/05/blog-post.html>, 2020 (พฤษภาคม, 1).

³เนลา ทองเปล่งศรี, บทความการดูแลสุขภาพ และเคล็ดลับเพื่อสุขภาพดี [Online], available URL: <http://www.healthcarethai.com/เลนส์สัมผัส>, 2020 (พฤษภาคม, 5).

3.2 ความหมายและประเภทของเลนส์สัมผัส

เลนส์สัมผัส มีนิยามตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เลนส์สัมผัส ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2553 ว่า “ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโพลีเมอร์ หรือวัสดุอื่นที่มีลักษณะเป็นแผ่นใช้ครอบบนกระจกตา (Cornea) เพื่อแก้ไขความผิดปกติของสายตา รักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับตา ความสวยงาม หรือวัตถุประสงค์อื่น” หรือกล่าวให้เข้าใจได้ง่ายว่า เลนส์สัมผัส คือ เลนส์ชิ้นเล็ก ๆ สำหรับใส่ติดกับดวงตา (แปะอยู่ที่กระจกตาหรือตาดำ) โดยวัตถุประสงค์ของการใส่เลนส์สัมผัสนั้นอาจมีหลายประการ เช่น การแก้ไขปัญหาสายตา (สั้น ยาว เอียง สูงอายุ) การรักษาโรค ตลอดจนการสวมใส่เพื่อความสวยงาม เป็นต้น⁴

เลนส์สัมผัสที่นิยมใช้ในปัจจุบันนั้น สามารถแบ่งแยกออกได้เป็นหลายประเภท โดยอาจแบ่งตามเนื้อของวัสดุที่นำมาใช้ผลิต ได้แก่ เลนส์สัมผัสชนิดแข็ง สามารถใช้ได้นานและมีความคงทนต่อการเกิดรอยขีดข่วน แต่อาจรู้สึกไม่สบายในขณะที่สวมใส่ เลนส์สัมผัสชนิดนิ่ม มีลักษณะนิ่ม บิดงอได้ มีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำสูงกว่าชนิดแข็ง ใช้งานง่ายและสะดวกสบายมากขึ้น และเลนส์ชนิดกึ่งแข็งกึ่งนิ่ม เป็นเลนส์ชนิดใหม่ทำด้วยซิลิโคน แต่ปัจจุบันยังอยู่ในขั้นทดลองใช้⁵ นอกจากนั้นยังอาจแบ่งประเภทของเลนส์สัมผัสออกได้ตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน เช่น ประเภทที่ใส่ได้ไม่เกิน 12 ชั่วโมง (Daily wear lenses) ประเภทที่ใส่ได้ติดต่อกันนานเกินกว่า 24 ชั่วโมง (Extended wear lenses) หรือประเภทที่ผสมสีใส่เพื่อความสวยงาม เป็นต้น

3.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา

3.3.1 หลักการกำหนดความผิดทางอาญา

แนวคิดในการกำหนดความผิดทางอาญานั้นเป็นสิ่งที่รัฐใช้เพื่อจัดระเบียบสังคม โดยมีนักกฎหมายฝ่ายหนึ่งเห็นว่า กฎหมายอาญาและศีลธรรมมีความเกี่ยวพันกัน และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ากฎหมายอาญานั้นไม่ได้เกี่ยวพันกับศีลธรรมเลย แต่เป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อดูแลรักษาสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้น⁶ ซึ่งแนวทางที่เห็นว่าศีลธรรมมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมายอาญานั้น อธิบายว่าเมื่อกฎหมายอาญามีความสอดคล้องกับหลักศีลธรรมแล้วย่อมส่งผลให้การบังคับใช้ไม่ยาก

⁴หมอแว่น, คอนแทคเลนส์ : ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคอนแทคเลนส์ [Online], available URL: <http://doctorvision.net/ความรู้ทั่วไปสำหรับคอน>, 2020 (พฤษภาคม, 5).

⁵ฉันทภา สุปิพันธ์, “ประโยชน์ของเลนส์สัมผัสในปัจจุบันและในทศวรรษข้างหน้า,” *วารสารเวชศาสตร์เขตเมือง* 62, 2 (มีนาคม - เมษายน 2561): 133 - 136.

⁶สกล นิสารัตน์, “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 11.

ลำบากนัก เพราะผู้ที่คิดฝ่าฝืนก็ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าตนมิได้ฝ่าฝืนเฉพาะกฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีฝ่าฝืนหลักศีลธรรมอีกด้วย⁷ อย่างไรก็ตาม มีหลายการกระทำที่อาจผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา และก็มีบางการกระทำที่ไม่ผิดศีลธรรมแต่ผิดกฎหมายอาญา จึงเห็นได้ว่าศีลธรรมและกฎหมายอาญาไม่ได้สอดคล้องกันในทุกกรณี จะใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องกำหนดความผิดอาญาไปตายตัวไม่ได้⁸ ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่รัฐจะนำเอาการกระทำใดมาบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายอาญานั้น ควรเป็นกรณีที่รัฐเห็นว่ามิมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างแท้จริงเท่านั้น และไม่มีทางอื่นที่จะแก้ไขได้นอกจากกำหนดให้เป็นความผิดอาญา

ศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล. แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้เสนอแนวทางในการพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ควรกำหนดเป็นความผิดอาญาไว้ กล่าวโดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่ควรเป็นความผิดอาญา ควรเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดว่า กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมุ่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำนั้น ซึ่งหากการกระทำดังกล่าวถูกบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาแล้วจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ กล่าวคือ ส่งผลให้การกระทำผิดลดลง นอกจากนั้น การปราบปรามการกระทำเช่นนั้นจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป อีกทั้ง หากการบัญญัติให้กระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้ว จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันได้ โดยจะต้องไม่เป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ และประการสุดท้าย คือ การกระทำนั้นต้องไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น⁹

3.3.2 หลักการกำหนดโทษทางอาญา

โทษอาญานั้นเป็นโทษที่รุนแรงและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ตลอดจนทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดอย่างยิ่ง โดยศาสตราจารย์เฮอร์เบิร์ต แอล. แพ็กเกอร์ ได้วิเคราะห์ไว้ว่า “ความหมายของการลงโทษที่แท้จริง หมายถึง การใช้กฎหมายทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษต้องประสบความยากลำบากหรือเหตุการณ์รูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นสภาวะที่ไม่พึงปรารถนา ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามผลแห่งการกระทำความผิดซึ่งได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดโดยกฎหมาย”¹⁰

⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: พลสยาม พรินต์ติ้ง), หน้า 2.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* (California: Stanford University Press, 1968), p. 296.

¹⁰ Ibid., p. 21.

ทฤษฎีการลงโทษตามจุดมุ่งหมายของกฎหมายอาญานั้น มีวัตถุประสงค์หลายประการ กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้ ประการแรก การลงโทษนั้นเป็นการแก้แค้นตอบแทน ซึ่งส่งผลให้สังคมส่วนใหญ่พอใจ ตลอดจนตัวผู้กระทำความผิดยินดีที่จะรับโทษตามสัดส่วนของความผิดที่ตนได้กระทำลงไป ประการต่อมา การลงโทษยังเป็นการชูกำราบ (ป้องปราม) ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยโทษอันรุนแรงก็เป็นไปเพื่อที่จะป้องปรามผู้กระทำความผิดนั้นเองและเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่าบุคคลจะคิดก่อนที่ตนจะกระทำสิ่งใด และเมื่อคิดแล้วก็จะคำนวณดูว่าการที่ตนจะกระทำเช่นนั้นหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับผลดีหรือผลร้ายที่จะได้รับ และวัตถุประสงค์ประการสุดท้าย คือ เพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เคยใช้อยู่ในศาสนาคริสต์ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล เช่น การสารภาพบาปเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสเริ่มต้นชีวิตใหม่ เป็นต้น¹¹

4. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส ตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

4.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสตามกฎหมายต่างประเทศ

4.1.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกามีการกำหนดหลักเกณฑ์หลายประการที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส เริ่มตั้งแต่การควบคุมที่ตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส โดยในขั้นตอนของการผลิตและนำเข้านั้น ผู้ผลิตเลนส์สัมผัสต้องมีการทดลองและทดสอบถึงความปลอดภัยต่อผู้ใช้ (Clinical Test) และรายงานข้อมูลให้องค์การอาหารและยา หรือ Food and Drug Administration (FDA) ทราบ หากองค์การอาหารและยาตรวจสอบแล้วว่า ข้อมูลที่ทางผู้ผลิตส่งให้ไม่ถูกต้องก็สามารถลงโทษปรับแก่ผู้ผลิตได้ แต่หากตรวจสอบแล้วมีความถูกต้องได้มาตรฐานก็จะออกใบอนุญาตให้ผลิตเลนส์สัมผัสออกสู่ตลาดได้ ในส่วนของการนำเข้าเลนส์สัมผัสนั้น องค์การอาหารและยามีบทบาทในการควบคุมคุณภาพของเลนส์สัมผัสที่นำเข้ามาโดยวิธีการตรวจสอบ ทดสอบ และทดลอง ก่อนที่จะออกใบอนุญาตให้นำเข้ามาในประเทศได้ (Premarket Notification) โดยวิธีการและมาตรฐานเช่นเดียวกันกับเลนส์สัมผัสที่ผลิตในประเทศ ซึ่งแนวทางในการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ นั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ ค.ศ. 1990 (The Safe Medical Devices Act of 1990)¹²

¹¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา ทฤษฎีโทษ และกระบวนการขึ้นพื้นฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562), หน้า 82.

¹² ดนัย ต้นเกิดมงคล, “บททวนเรื่องคอนแทคเลนส์ในปัจจุบัน,” วารสารวันเลือกตั้งชาวแวนตาสมาคมส่งเสริมวิชาการแวนตาแห่งประเทศไทย 14 (เมษายน 2547): 30 - 32.

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการตรวจวัดค่าสายตาเพื่อประกอบแว่นสายตาและเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกากฎหมายกำหนดให้ เฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพบางประเภทซึ่งได้รับอนุญาตเท่านั้นที่จะสามารถกระทำได้ กล่าวคือ ผู้ที่สามารถตรวจวัดค่าสายตาได้นั้น ต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเป็นนักทัศนมาตร (Optometrist) ¹³ ผู้ซึ่งสามารถให้บริการเกี่ยวกับสายตาในด้านต่าง ๆ ได้ อาทิ ตรวจสอบระดับการมองเห็นและวัดค่าสายตาเพื่อออกใบสั่งจ่ายแว่นสายตาและเลนส์สัมผัส ตรวจสอบความผิดปกติต่าง ๆ ที่เกิดกับดวงตา รวมถึงดูแลอาการของดวงตาภายหลังที่มีการผ่าตัดที่เกี่ยวข้องกับดวงตา เป็นต้น¹⁴ นอกจากนี้ ยังมีอีกวิชาชีพหนึ่ง ได้แก่ จักษุแพทย์ (Ophthalmologist) ผู้ซึ่งสามารถให้บริการทางด้านดวงตาในด้านต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้น เช่น การตรวจวัดค่าสายตา การผ่าตัดดวงตา การรักษาโรคต่าง ๆ รวมถึงการรักษาแผลที่ดวงตา ตลอดจนการทำศัลยกรรมพลาสติกที่เกี่ยวข้องกับดวงตา เป็นต้น แต่จักษุแพทย์ส่วนใหญ่มักเลือกไปประกอบอาชีพทางด้านดวงตาที่อาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะหรือมีความสลับซับซ้อนมากกว่าการตรวจวัดสายตาทั่วไป¹⁵ นอกจากนี้ ในสหรัฐอเมริกายังมีอีกวิชาชีพหนึ่ง คือ ช่างแว่นตาหรือช่างเลนส์สัมผัส (Optician) ผู้ซึ่งต้องผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นระยะเวลาประมาณ 1-2 ปี บุคคลกลุ่มนี้แม้จะมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับดวงตาแต่ไม่สามารถตรวจวัดค่าสายตาได้และสามารถให้บริการที่เกี่ยวข้องกับดวงตาได้อย่างจำกัด กล่าวคือ สามารถรับใบสั่งจ่าย (Prescription) เพื่อจ่ายแว่นสายตาและเลนส์สัมผัสตามที่นักทัศนมาตรและจักษุแพทย์ออกให้ ตลอดจนสามารถปรับระดับ ซ่อมแซม และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกเลนส์สัมผัสและกรอบแว่นสายตาได้เท่านั้น¹⁶

ในส่วนของมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกานั้น ตามกฎหมายเครื่องมือแพทย์ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1976 (Medical Device Amendments หรือ MDA 1976) กำหนดให้เลนส์สัมผัสโดยทั่วไปทั้งเลนส์สัมผัสชนิดที่มีค่าสายตาและชนิดที่ไม่มีค่าสายตาเป็นเครื่องมือแพทย์ประเภทที่ 2 (Class II) ซึ่งจัดว่าเป็นเครื่องมือแพทย์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ในระดับปานกลาง ยกเว้นเลนส์สัมผัสที่ใช้ใส่ระยะยาว (Extended-wear contact lenses) ที่ถูก

¹³Eleesha Lockett, **Optometrist vs. Ophthalmologist: What's the Difference?** [Online], available URL: <https://www.healthline.com/health/eye-health/optometrist-vs-ophthalmologist#ophthalmologist>, 2020 (May, 1).

¹⁴Shawna Seed, **Eye Doctors: Optometrists and Ophthalmologists** [Online], available URL: <https://www.webmd.com/eye-health/eye-doctors-optometrists-ophthalmologists>, 2020 (May, 1).

¹⁵Laurie Lesser, **Opticians, Optometrists, and Ophthalmologists: What's the Difference?** [Online], available URL: <https://www.americasbest.com/patient-education/eye-exams/optometrist-ophthalmologist>, 2020 (May, 5).

¹⁶Shawna Seed, op. cit.

กำหนดให้เป็นเครื่องมือแพทย์ประเภทที่ 3 (Class III)¹⁷ ซึ่งจัดว่าเป็นเครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงหรืออันตรายสูง ทั้งนี้ การควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกานั้นมีความเข้มงวดอย่างยิ่ง โดยในปี ค.ศ. 2003 รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ตรากฎหมาย Fairness to Contact Lens Consumers Act 2003 ขึ้น และกำหนดให้คณะกรรมการการค้าด้วยการค้าแห่งสหพันธรัฐ หรือ The Federal Trade Commission (FTC) ออกระเบียบเกี่ยวกับเลนส์สัมผัส (Contact Lens Rule) ขึ้น ในปี ค.ศ. 2004¹⁸ ซึ่งกำหนดให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสไม่ว่าจะเป็นชนิดที่ใช้เพื่อการปรับค่าสายตา หรือเพื่อความสวยงามต้องได้รับการควบคุม โดยในมาตรา 5 แห่งระเบียบดังกล่าว กำหนดให้ใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสมีอายุ 1 ปีนับแต่วันที่ออก แต่อนุญาตให้แต่ละมลรัฐอาจกำหนดเองเพื่อให้มีอายุ 2 ปี หรือตามดุลยพินิจของจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐกำหนด¹⁹ อนึ่ง สหรัฐอเมริกายังกำหนดความผิดและโทษของผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยไม่มีใบสั่งจ่ายไว้ในประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา หรือ United States Code (U.S.C.) ฉบับที่ 21 เรื่องอาหารและยา (Food and Drugs) มาตรา 331 ซึ่งกำหนดให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยไม่มีใบสั่งจ่ายมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอีกด้วย²⁰

4.1.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสตามกฎหมายสาธารณสุขรัฐสิงคโปร์

กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ ค.ศ. 2007 (Health Products Act 2007) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ กำหนดให้เลนส์สัมผัสไม่ว่าจะเป็นประเภทที่มีค่าสายตาหรือไม่มีค่าสายตา เป็นเครื่องมือแพทย์ประเภท B ซึ่งหมายถึง เครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงระดับกลางที่จำเป็นต้องได้รับการควบคุม โดยผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ค้าส่งเลนส์สัมผัสต้องมีการจดทะเบียนและต้องขอรับใบอนุญาตในการผลิต นำเข้า และเก็บรักษา อีกทั้ง ยังมีบทบัญญัติกำหนดให้การนำเข้าเลนส์สัมผัสปลอม (Counterfeit) เป็นความผิดอีกด้วย ทั้งนี้ มาตรา 15 ของกฎหมายฉบับดังกล่าว ได้กำหนดโทษ

¹⁷Johnson & Johnson Vision Care, Inc., **Contact lenses and food and drug administration** [Online], available URL: <https://jnjvisioncareinfo.com/contact-lenses-and-food-and-drug-administration>, 2020 (May, 7).

¹⁸Gary Heiting and Adam Debrowski, **Can I Buy Contacts Without a Prescription?** [Online], available URL: <https://www.allaboutvision.com/contacts/faq/where-no-rx.htm>, 2020 (May, 7).

¹⁹U.S. Government Publishing Office, **FAIRNESS TO CONTACT LENS CONSUMERS ACT** [Online], available URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-108publ164/pdf/PLAW-108publ164.pdf>, 2020 (May, 8).

²⁰Paul Wallin, **Selling Contact Lenses Without a Prescription** [Online], available URL: <https://www.wklaw.com/selling-contact-lenses-without-prescription>, 2020 (May, 8).

สำหรับผู้ครอบครองเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ในมาตรา 12 และมาตรา 13 ยังกำหนดโทษสำหรับผู้ผลิตและผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นเดียวกัน อีกทั้ง ในมาตรา 13 ของกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังกำหนดโทษสำหรับผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสปลอม โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับอีกด้วย²¹

นอกจากนั้น สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังได้กำหนดมาตรการในการตรวจวัดสายตา และกำหนดคุณสมบัติของผู้ตรวจวัดสายตาและวินิจฉัยความผิดปกติด้านการมองเห็นไว้ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพสองประเภท ได้แก่ นักทัศนมาตร (Optometrist) และช่างแว่นผู้ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียน (Registered Optician) เท่านั้น ที่สามารถดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการตรวจวัดสายตาได้ ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับนักทัศนมาตรและช่างแว่น (Optometrists & Opticians Act 2007) กำหนดให้นักทัศนมาตรสามารถดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับดวงตาได้ อาทิ การตรวจวัดค่าสายตา การออกใบสั่งจ่ายอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับดวงตา การตรวจสอบความผิดปกติของดวงตาบางประเภท ตลอดจนการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาดวงตา และกำหนดให้ช่างแว่นผู้ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงสาธารณสุขสามารถดำเนินการบางประเภทเกี่ยวกับดวงตาได้แต่จำกัดกว่านักทัศนมาตร อาทิ การตรวจวัดค่าสายตาให้กับบุคคลผู้มีอายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป การอ่านและแปลผลค่าสายตาจากใบสั่งจ่าย (Prescription) ที่ออกโดยผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์และนักทัศนมาตร การเก็บรักษา กระจกเตรียม และจ่ายอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดวงตาดวงแว่นที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส (แต่สามารถจ่ายเลนส์สัมผัสได้ในกรณีที่ได้รับประกาศนียบัตรเฉพาะด้านเกี่ยวกับเลนส์สัมผัส) ตลอดจนการประกอบแว่นตาและปรับแต่งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับดวงตา²² จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีบทบัญญัติในการจำกัดประเภทของบุคคลที่สามารถจ่ายหรือจำหน่ายเลนส์สัมผัสไว้เฉพาะเจาะจง โดยกำหนดให้เฉพาะบุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นนักทัศนมาตรและผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพช่างแว่นที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัส (Contact Lenses Practice Certificate) เท่านั้น ที่สามารถเก็บรักษา กระจกเตรียม และจ่ายเลนส์สัมผัสได้ ซึ่งรวมทั้ง

²¹Health Sciences Authority, **Contact Lens Controls** [Online], available URL: https://www.hsa.gov.sg/docs/default-source/hprg/regulatory-updates/contact-lens-briefing_19-aug-2011.pdf, 2020 (May, 10).

²²Ministry of Health Singapore, **Career and Practices Details optometrists-opticians** [Online], available URL: <https://www.moh.gov.sg/hpp/allied-health-professionals/career-practices/CareerNPracticesDetails/optometrists-opticians>, 2020 (May, 8).

เลนส์สัมผัสประเภทที่มีค่าสายตาและประเภทที่ไม่มีค่าสายตา ตลอดจนเลนส์สัมผัสเพื่อความงาม ทั้งนี้ บุคคลทั้งสองประเภทดังกล่าวจะออกใบสั่งจ่ายให้ผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อต้องนำใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสไปแสดง ด้วยเสมอในการซื้อหรือรับบริการที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส ทั้งนี้ ใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสนี้มีอายุ 1 ปี นับแต่วันที่ออกเท่านั้น²³

4.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศ เรื่อง เลนส์สัมผัส โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 กำหนด ให้เลนส์สัมผัสทุกประเภทเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ต้องมีการควบคุมและกำกับดูแลในการผลิต และการนำเข้าเท่านั้น แต่ยังมีได้กำหนดให้มีมาตรการที่เพียงพอในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัส เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมิได้กำหนดให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสต้องได้รับอนุญาต อีกทั้ง ยังไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขายเลนส์สัมผัสไว้อย่างใด ส่งผลให้การคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัย ด้านดวงตาของประชาชนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล จึงนำไปสู่ประเด็นทางกฎหมายที่ต้องพิจารณา ในหัวข้อถัดไป

5. ปัญหาในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสในประเทศไทย

5.1 ปัญหาการกำหนดขอบเขตหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6(1)(ก) ได้กำหนดให้ เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องได้รับอนุญาต และเมื่อพิจารณาประกาศ กระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เลนส์สัมผัส ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติดังกล่าว ข้อ 3 และข้อ 4 ได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันว่า ให้เลนส์สัมผัสเป็น เครื่องมือแพทย์ที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องได้รับใบอนุญาต ซึ่งการขออนุญาตนั้นต้องปฏิบัติตามวิธีการ และขั้นตอนตามที่พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์กำหนดไว้ในมาตรา 15 โดยผู้ที่ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าเครื่องมือแพทย์ต้องจดทะเบียนสถานประกอบการต่อผู้อนุญาต ทั้งนี้ การขอจดทะเบียนและการรับจดทะเบียนสถานประกอบการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง และตามมาตรา 17 กำหนดให้ผู้จดทะเบียนสถานประกอบการที่ประสงค์ จะผลิตหรือนำเข้าเครื่องมือแพทย์ตามมาตรา 6(1)(ก) ต้องยื่นคำขออนุญาตและเมื่อผู้อนุญาตออก

²³Eydealogy (SG), **Contact Lens Regulation in Singapore** [Online], available URL: <https://www.eydealogy.sg/2019/05/30/contact-lens-regulation-in-sg>, 2020 (May, 8).

ใบอนุญาตให้แล้วจึงจะผลิตหรือนำเข้าได้ อีกทั้ง กฎหมายยังได้กำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนไว้ในมาตรา 86 กล่าวคือ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากบทบัญญัติในการกำหนดความผิดดังได้กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้ขออนุญาตเท่านั้นที่มีความผิด แต่ได้มีการกำหนดให้ผู้ขายโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องรับผิดชอบแต่ประการใด อีกทั้ง ยังมีได้บัญญัติถึงบทกำหนดโทษของการขายโดยไม่ได้รับอนุญาตไว้ จึงเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญของมาตรการในการควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัส โดยอาจถือได้ว่าเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจโดยเฉพาะผู้จำหน่ายรายย่อยซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด อาศัยช่องว่างทางกฎหมายนี้จำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยขาดความรู้ความเชี่ยวชาญและอาจไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ เนื่องจากไม่มีมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ในการควบคุมการจำหน่าย ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของประชาชนอย่างร้ายแรงได้

เมื่อพิจารณากฎหมายของสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่ามีบทบัญญัติควบคุมขอบเขตหน้าที่ของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับเลนส์สัมผัสอย่างรัดกุม โดยพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ ค.ศ. 1990 ของสหรัฐอเมริกา (The Safe Medical Devices Act of 1990) กำหนดให้ผู้ผลิตเลนส์สัมผัสต้องทำการทดลองและทดสอบถึงความปลอดภัยต่อผู้ใช้ (Clinical Test) และยังต้องแสดงว่าได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานการผลิต โดยหากองค์การอาหารและยาตรวจสอบแล้วว่าข้อมูลที่ทางผู้ผลิตส่งให้ไม่ถูกต้องอาจลงโทษปรับแก่ผู้ผลิตได้ ในส่วนของการนำเข้าเลนส์สัมผัสนั้นองค์การอาหารและยา (FDA) มีหน้าที่ควบคุมคุณภาพของเลนส์สัมผัสที่นำเข้ามาโดยวิธีการตรวจสอบ ทดสอบ และทดลองจนผ่านมาตรฐานแล้ว จึงออกใบอนุญาตให้นำเข้ามาได้ (Premarket Notification) อีกทั้ง ในส่วนของการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกานั้น แม้ผู้จำหน่ายจะไม่ต้องขออนุญาตในการจำหน่าย แต่ผู้ซื้อเลนส์สัมผัสต้องมีการแสดงใบสั่งจ่าย (Prescription) ที่ออกโดยจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตรทุกครั้งจึงสามารถซื้อเลนส์สัมผัสได้

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายควบคุมผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ค้าส่งเลนส์สัมผัสอย่างเคร่งครัดเช่นกัน โดยผู้ประกอบการด้านเลนส์สัมผัสต้องจดทะเบียนและขอรับใบอนุญาตในการผลิต นำเข้า และเก็บรักษาเลนส์สัมผัสด้วย ทั้งนี้ กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ ค.ศ. 2007 (Health Products Act 2007) กำหนดให้การมีเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในครอบครอง เป็นความผิดตามมาตรา 15 อีกทั้ง บทบัญญัติมาตรา 12 ยังได้บัญญัติถึงการผลิตและการนำเข้าเลนส์สัมผัสโดยไม่ได้รับการอนุญาตและขึ้นทะเบียนไว้ว่าเป็นความผิด นอกจากนั้น ในมาตรา 13 แห่งกฎหมายฉบับดังกล่าว ยังกำหนดให้การนำเข้าเลนส์สัมผัสปลอม (Counterfeit) เป็นความผิดอีกด้วย ทั้งนี้ กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กำหนดให้เฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพเป็นนักทัศนมาตร หรือเป็นช่างแว่นที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัสเท่านั้น ที่สามารถเก็บรักษาเตรียม และจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ โดยผู้ซื้อต้องมีใบสั่งจ่าย (Prescription) เช่นเดียวกัน

5.2 ปัญหาการกำหนดความผิดและโทษทางอาญากับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัส

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติถึงมาตรการในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาของผู้ผลิตและผู้นำเข้าเครื่องมือแพทย์ชนิดต่าง ๆ ที่กระทำผิดกฎหมายไว้ กล่าวเฉพาะในส่วนของเลนส์สัมผัสนั้น พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจะต้องขออนุญาต หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 24 วรรคสี่ ยังปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสถือว่าเป็นผู้รับอนุญาตขายเลนส์สัมผัสที่ตนผลิตหรือนำเข้าโดยไม่ต้องยื่นคำขออนุญาตขาย แต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ทั้งนี้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เลนส์สัมผัส พ.ศ. 2553 ข้อ 4 ที่บัญญัติว่า ให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องได้รับใบอนุญาต แสดงให้เห็นว่าประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมเฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าเท่านั้น

จากมาตรการดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าเลนส์สัมผัสโดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้นมีความผิด แต่ในส่วนของผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสหรือที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 เรียกว่า “ผู้ขาย” นั้น ยังไม่มีบทกำหนดความผิดและโทษไว้แต่ประการใด เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้ขายต้องขออนุญาตขาย อีกทั้ง ยังไม่ต้องจดทะเบียนสถานประกอบการ ดังนั้น เมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตขาย ผู้ขายจึงไม่มีความผิดแม้ขายโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงถือได้ว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจในส่วนนี้มีอยู่อย่างแพร่หลายสามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้อย่างเสรี ความเสี่ยงภัยทั้งหมดจึงตกอยู่กับแก่ตัวประชาชนเอง ถึงแม้ว่าตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ได้ปรากฏบทบัญญัติในการควบคุมผู้ขายอยู่บ้าง กล่าวคือ ในมาตรา 44 วรรคสาม ได้กำหนดความผิดของผู้ขายเลนส์สัมผัสไว้ โดยให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ตามที่ผู้จดทะเบียนสถานประกอบการ ผู้รับอนุญาต ผู้แจ้งรายการละเอียด หรือผู้จดทะเบียนจัดไว้ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษตามมาตรา 103 คือ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท แต่ก็ถือว่าบทลงโทษค่อนข้างต่ำ และเป็นการกำหนดหน้าที่ของผู้ขายเลนส์สัมผัสไว้เพียงแค่ว่าต้องกำกับดูแลให้มีฉลากกำกับเท่านั้น ส่งผลให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสยังคงเป็นไปโดยขาดการควบคุมที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพจากหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพิจารณาว่าการกระทำใดที่ควรกำหนดเป็นความผิดอาญา สามารถนำมาวินิจฉัยได้ว่า ในการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยให้กับประชาชนนั้น การจำหน่ายเลนส์สัมผัสซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ที่มีความละเอียดอ่อน และต้องใช้ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังอย่างสูงในการจำหน่าย ถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องนำเอามาตรการทางกฎหมายอาญามาบังคับใช้ เนื่องจากผลกระทบอันเกิดจากการใช้เลนส์สัมผัส

อย่างไม่ต้องและไม่ถูกสุขอนามัยนั้น อาจก่ออันตรายต่อชีวิตและร่างกายของมนุษย์อย่างร้ายแรง อีกทั้ง ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง ดังนั้น การกำหนดความผิดและโทษทางอาญาที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสจึงมีความจำเป็น เพื่อให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสต้องใช้ความระมัดระวังยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแนวคิดและทฤษฎีในการลงโทษนั้น สามารถแบ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษออกเป็น 3 ประการ ได้แก่

5.2.1 การแก้แค้นตอบแทน มีผลทำให้สังคมส่วนใหญ่พอใจ ตลอดจนตัวผู้กระทำความผิดที่ยินดีที่จะรับโทษตามสัดส่วนของความผิดที่ตนได้กระทำลงไป

5.2.2 การขู่การปราบ (ป้องปราม) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยโทษอันรุนแรงเพื่อที่จะป้องปรามผู้อื่นหรือบุคคลอื่นมิให้ประพฤติปฏิบัติเอาเยี่ยงอย่าง

5.2.3 การแก้ไขผู้กระทำความผิด หรือตัดโอกาส หรือจำกัดความสามารถในการกระทำความผิดซ้ำ²⁴

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวสามารถวินิจฉัยได้ว่า เมื่อรัฐสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายอาญาที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดกับผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสได้แล้ว รัฐยังมีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงบทลงโทษที่ได้สัดส่วนและมีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการกระทำของตน ตลอดจนเพื่อให้สังคมส่วนใหญ่รู้สึกพอใจในผลของการกระทำผิด อีกทั้ง ยังเป็นเยี่ยงอย่างมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นเดียวกันอีก และหากมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องโทษจำคุก ก็ยังเป็นการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดไม่ให้ออกมาปะปนอยู่ในสังคมอันเป็นการป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้อีกด้วย

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่กำหนดแนวทางการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสไว้อย่างรัดกุม โดยแม้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้กำหนดว่าผู้ใดบ้างที่สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ หากแต่การจำหน่ายเลนส์สัมผัสทุกประเภทในสหรัฐอเมริกานั้น ผู้ซื้อจำเป็นจะต้องมีใบสั่งจ่ายมาแสดงต่อผู้จำหน่ายก่อนเสมอ ผู้จำหน่ายจึงจะสามารถจำหน่ายได้ ซึ่งถือได้ว่าระบบการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกานั้นกำหนดให้การควบคุมอยู่ที่การออกใบสั่งจ่าย ทั้งนี้ หากผู้จำหน่ายฝ่าฝืนจำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยไม่มีใบสั่งจ่าย ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา United States Code (U.S.C) ฉบับที่ 21 เรื่อง อาหารและยา (Food and Drugs) มาตรา 331 ได้แก่ จำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอีกด้วย²⁵

²⁴อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, เรื่องเดิม, หน้า 82.

²⁵Paul Wallin, op. cit.

เมื่อพิจารณาแนวทางของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่กำหนดมาตรการในการควบคุมเลนส์สัมผัสอย่างเข้มงวดแล้วนั้น กฎหมายเกี่ยวกับนักทัศนมาตรและช่างแว่น (Optometrists & Opticians Act 2007) กำหนดให้เฉพาะผู้ที่ประกอบวิชาชีพเป็นนักทัศนมาตร (Optometrist) และผู้ขึ้นทะเบียนเป็นช่างแว่นที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัส (Contact Lenses Practice Certificate) เท่านั้น ที่สามารถเก็บรักษา ตระเตรียม และจ่ายเลนส์สัมผัสทุกประเภทได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์จำกัดให้การจำหน่ายเลนส์สัมผัสทำได้โดยผู้ประกอบวิชาชีพเพียงสองประเภท ได้แก่ นักทัศนมาตรและช่างแว่นที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัสเท่านั้น อีกทั้ง ผู้ซื้อเลนส์สัมผัสก็จำเป็นต้องมีใบสั่งจ่ายที่ออกโดยนักทัศนมาตรหรือช่างแว่นดังกล่าวด้วย หากผู้จำหน่ายฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁶

5.3 ปัญหาการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจำหน่ายเลนส์สัมผัส

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ปรากฏมาตรการที่กำหนดให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสต้องได้รับอนุญาต ดังนั้น การจำหน่ายเลนส์สัมผัสจึงเป็นไปอย่างเสรี แต่หากมีการกำหนดให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสต้องขออนุญาตในการจำหน่าย โดยอาศัยพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ขายต้องได้รับอนุญาตขายตามมาตรา 6(3) แล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายเอาไว้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดคุณสมบัติของผู้ขาย จึงอาจมีข้อที่ควรพิจารณา ดังนี้

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “วิชาชีพเวชกรรม” หมายความว่า วิชาชีพที่กระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การป้องกันโรค การผดุงครรภ์ การปรับสายตาด้วยเลนส์สัมผัส การแทงเข็มหรือการฝังเข็มเพื่อบำบัดโรคหรือเพื่อบรรเทาความรู้สึก และหมายความรวมถึงการกระทำทางศัลยกรรม การใช้รังสี การฉีดยาหรือสาร การสอดใส่วัตถุใด ๆ เข้าไปในร่างกาย ทั้งนี้ เพื่อการคุมกำเนิด การเสริมสวย หรือการบำรุงร่างกายด้วย และ “ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภา นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับประกาศแพทยสภา ที่ 1/2531 ลงวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2531 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 21(1) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 กำหนดให้การปรับสายตาด้วยเลนส์สัมผัสเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบวิชาชีพเวชกรรม ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจากแพทยสภานั้นสามารถทำการตรวจวัดสายตา วินิจฉัย

²⁶Health Sciences Authority, op. cit.

ความผิดปกติด้านการมองเห็น และปรับสายตาด้วยเลนส์สัมผัสได้ แต่ในปัจจุบันมีบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาเป็นจักษุแพทย์เป็นจำนวนจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดูแลและแก้ไขสุขภาพดวงตาของประชาชนทั้งประเทศได้²⁷

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ที่บัญญัติว่า “การประกอบโรคศิลปะ” หมายความว่า การประกอบวิชาชีพที่กระทำหรือมุ่งหมายจะกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการตรวจโรค การวินิจฉัยโรค การบำบัดโรค การป้องกันโรค การส่งเสริมและการฟื้นฟูสุขภาพ การผดุงครรภ์ แต่ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ และ “ผู้ประกอบโรคศิลปะ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะจากคณะกรรมการวิชาชีพ อีกทั้ง เมื่อพิจารณาประกอบกับประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546) เรื่อง การอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยทัศนมาตรศาสตร์ (Optometry) ที่บัญญัติไว้ในข้อ 1 ว่า “ทัศนมาตร” หมายความว่า การประกอบโรคศิลปะเกี่ยวกับสายตาของมนุษย์ ได้แก่ การวัดการวินิจฉัยความผิดปกติของการมองเห็นโดยใช้เครื่องมือตามที่ปลัดกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด และแก้ไขฟื้นฟูความผิดปกติของการมองเห็นโดยกรรมวิธีการใช้แว่นตา เลนส์สัมผัส และการฝึกการบริหารกล้ามเนื้อตา โดยไม่รวมถึงการแก้ไขความผิดปกติเนื่องจากระบบประสาทตาหรือโรคทางตาที่ไม่ได้เกิดจากความผิดปกติของการหักเหของแสง และไม่รวมถึงการแก้ไขความผิดปกติโดยการฉายาหรือการผ่าตัด และไม่รวมถึงการใช้เลเซอร์ ชนิดต่าง ๆ ด้วย จึงเห็นได้ว่านักทัศนมาตรเป็นอีกวิชาชีพหนึ่งซึ่งกฎหมายรับรองให้เป็นการประกอบโรคศิลปะ และสามารถตรวจวัดสายตาและแก้ไขฟื้นฟูความผิดปกติด้านการมองเห็นโดยใช้เลนส์สัมผัสได้

เพื่อพิจารณาจากกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดเห็นได้ว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะสามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้นั้นน่าจะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตรเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันจำนวนของผู้ประกอบวิชาชีพทั้งสองวิชาชีพมีอัตราส่วนที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรของประเทศ จึงเกิดปัญหาว่าหากอนุญาตให้เฉพาะบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวเท่านั้นที่สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ก็จะเกิดความยากลำบากแก่ประชาชน เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านจำนวนของบุคลากร และนำมาสู่ปัญหาในด้านการบังคับใช้และการฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป

เมื่อพิจารณากฎหมายของสหรัฐอเมริกา แม้จะไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าบุคคลประเภทใดบ้างที่สามารถเป็นผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ แต่การจำหน่ายเลนส์สัมผัส

²⁷วิจักขณ์ คงวัฒนานนท์, จักษุแพทย์ [Online], available URL: <https://truelookpanya.com/explorer/occupation-step3/59>, 2024 (พฤษภาคม, 15).

ในสหรัฐอเมริกาได้รับการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แม้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสจะเป็น จักษุแพทย์ นักทัศนมาตร หรือเป็นช่างแว่น ก็ไม่สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสให้แก่ประชาชนได้ทันที เนื่องจากผู้ซื้อจะต้องได้รับการตรวจวัดค่าสายตาและสภาพของดวงตาจากจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตรก่อน แล้วผู้ตรวจวัดจึงออกใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสให้เพื่อนำไปแสดงให้กับผู้จำหน่าย โดยวิธีการเช่นนี้ใช้กับการซื้อเลนส์สัมผัสทั้งชนิดที่มีค่าสายตาและชนิดที่ไม่มีค่าสายตาด้วย

ในส่วนของสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มาตรการทางกฎหมายในส่วนของการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้จำหน่ายเลนส์ได้บัญญัติไว้อย่างรัดกุม โดยกฎหมายเกี่ยวกับนักทัศนมาตรและช่างแว่น ค.ศ. 2007 (Optometrists & Opticians Act 2007) กำหนดให้ผู้ที่ประกอบวิชาชีพเป็นนักทัศนมาตร (Optometrist) และผู้ขึ้นทะเบียนเป็นช่างแว่นที่ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัส (Contact Lens Practice Certificate) เท่านั้น ที่สามารถเป็นผู้เก็บรักษา กระจาย หรือ จำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ นอกจากนั้น การจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ผู้ซื้อจำเป็นที่จะต้องแสดงใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสให้กับบุคคลดังกล่าวข้างต้นก่อนเสมอเช่นกัน

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันที่ยังคงขาดแคลนบุคลากรด้านการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตรที่มีสัดส่วนที่ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรจึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดมาตรการที่เป็นการบังคับให้ประชาชนผู้ใช้เลนส์สัมผัสทุกรายต้องได้รับการตรวจวัดค่าสายตา ตลอดจนความผิดปกติของดวงตาจากผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวได้ การจำหน่ายเลนส์สัมผัสจึงยังเป็นไปอย่างอิสระโดยไม่มีมาตรการในการควบคุมที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อันนำมาสู่ข้อเสนอนี้ในการแก้ไขกฎหมายต่อไป

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันธุรกิจการจำหน่ายเลนส์สัมผัสทั้งประเภทที่ใช้เพื่อการปรับค่าสายตาและประเภทแฟชั่นเพื่อความสวยงามหรือที่เรียกว่า เลนส์สัมผัสแบบบิ๊กอายส์ (Big eyes) มีอยู่อย่างแพร่หลายในท้องตลาด ดังได้กล่าวไปแล้วว่าเลนส์สัมผัสทุกชนิดเป็นเครื่องมือแพทย์ที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง การใช้เลนส์สัมผัสที่ไม่มีคุณภาพหรือขาดการควบคุมด้านความสะอาดที่เพียงพอ อาจก่อให้เกิดอันตรายจนส่งผลให้เกิดการติดเชื้อชนิดรุนแรงที่ดวงตาจนตาเสื่อมสภาพการใช้งานอย่างถาวรหรืออาจถึงขั้นตาบอดได้ ยิ่งไปกว่านั้นช่องตาของมนุษย์ยังเป็นระบบที่ติดต่อโดยตรงไปยังโพรงสมอง การติดเชื้อที่เนื้อเยื่อตาจึงสามารถส่งผลให้เชื้อโรคลุกลามไปยังสมองได้อีกด้วย²⁸ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง

²⁸ ดนัย ต้นเกิดมงคล, คณะทัศนมาตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2563.

ที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสให้เป็นไปอย่างรัดกุม เนื่องจากหากผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสขาดความรู้และความระมัดระวังย่อมก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อประชาชนได้

จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดถึงความผิดและโทษของผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสนั้น ยังไม่ครบถ้วนและไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสมีหน้าที่เพียงดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ และกำหนดโทษปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าวไม่เกินห้าหมื่นบาทเท่านั้น ซึ่งมาตรการในการควบคุมเพียงเท่านี้อาจไม่ได้สัดส่วนกับความรับผิดชอบที่ผู้ขายเลนส์สัมผัสพึงมีต่อประชาชน ดังนั้นจึงสมควรเพิ่มมาตรการในการควบคุม กล่าวคือ การขายเลนส์สัมผัสควรต้องมีการขออนุญาตเช่นเดียวกันกับการผลิตและการนำเข้า แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ขายต้องขออนุญาตขายแต่อย่างใด ส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านเลนส์สัมผัสโดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย เช่น แผงลอยในห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด หรือร้านค้าออนไลน์ สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้อย่างมีอิสระปราศจากการควบคุม ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 ประกอบกับประกาศแพทยสภาที่ 1/2531 และพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ประกอบกับประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546) เรื่อง การอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยทัศนมาตรศาสตร์ (Optometry) แล้ว บุคคลที่น่าจะมีความเหมาะสมในการจำหน่ายเลนส์สัมผัส ควรได้แก่จักษุแพทย์และนักทัศนมาตร แต่จำนวนของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวในปัจจุบันมีอัตราส่วนที่น้อยมากไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ล้วนกำหนดมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสไว้ทั้งสิ้น โดยแม้กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะไม่ได้กำหนดไว้เฉพาะเจาะจงว่าบุคคลประเภทใดบ้างที่สามารถจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้ แต่การจำหน่ายเลนส์สัมผัสในสหรัฐอเมริกานั้นผู้ซื้อต้องแสดงใบสั่งจ่ายที่ออกโดยผู้มีอำนาจก่อนจึงสามารถจำหน่ายให้ได้ และเมื่อพิจารณากฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ก็กำหนดให้ผู้ซื้อต้องแสดงใบสั่งจ่ายเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสโดยไม่ได้รับอนุญาตมีความผิดและโทษทางอาญ่อีกด้วย ดังนั้น ประเทศไทยจึงสมควรที่จะกำหนดให้ผู้จำหน่ายเลนส์สัมผัสจะต้องได้รับอนุญาต ในฐานะที่เป็นบุคคลที่ควรต้องมีการควบคุมภายใต้กฎหมายเครื่องมือแพทย์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ยังไม่ปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตขายเลนส์สัมผัส อีกทั้ง กฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่ได้บัญญัติถึงการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่จะสามารถรับใบอนุญาตขายเลนส์สัมผัสได้ จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะสามประการดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ การเพิ่มบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตหน้าที่และความผิดของบุคคลผู้ขายเลนส์สัมผัส โดยควรมีการแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เลนส์สัมผัส ลงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งควรกำหนดให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ชนิดที่ต้องได้รับอนุญาตขายตามมาตรา 6(3) อันจะส่งผลให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสมีหน้าที่ที่จะต้องขออนุญาตขายเช่นเดียวกันกับการกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้ามีหน้าที่ต้องขออนุญาตผลิตและนำเข้า หากฝ่าฝืนเป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญา โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตอย่างละเอียดรัดกุมต่อไป

ประการที่สอง คือ การเพิ่มบทบัญญัติที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญากับผู้ขายเลนส์สัมผัส ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 กำหนดเพียงให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสดูแลให้มีฉลากและเอกสารกำกับเครื่องมือแพทย์ หากไม่ปฏิบัติตามผู้ขายมีโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ซึ่งการกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวมีโทษปรับเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 103 โดยเพิ่มโทษจำคุกกับผู้ขายเลนส์สัมผัสที่ไม่ดูแลให้มีฉลากหรือเอกสารกำกับ นอกจากนี้ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 โดยจัดให้เลนส์สัมผัสเป็นเครื่องมือแพทย์ที่ผู้ขายต้องขออนุญาตขาย และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงการกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ขายเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้รับอนุญาต โดยควรกำหนดให้ผู้ขายเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้รับอนุญาตขายต้องรับโทษเช่นเดียวกันกับการขายเครื่องมือแพทย์ชนิดอื่น ๆ ที่ผู้ขายไม่ได้รับอนุญาตขาย กล่าวคือ ควรนำบทบัญญัติมาตรา 89 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551 มาใช้บังคับกับผู้ขายเลนส์สัมผัสที่ไม่ได้รับอนุญาตขายด้วย โดยโทษตามมาตราดังกล่าว ได้แก่ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งน่าจะเป็นมาตรการทางกฎหมายอาญาที่มีความรุนแรงเพียงพอ เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด

ประการที่สาม คือ การกำหนดคุณสมบัติของผู้ได้รับอนุญาตในการขายเลนส์สัมผัส โดยควรเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายให้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่สามารถจะได้รับอนุญาตให้ขายเลนส์สัมผัสได้ตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ กล่าวคือ ผู้ที่สามารถจะเป็นผู้ขอรับใบอนุญาตขายได้นั้นจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับดวงตาและเลนส์สัมผัส ซึ่งควรกำหนดให้จักษุแพทย์ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม และนักทัศนมาตรผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะเป็นผู้ที่สามารถขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาตขายเลนส์สัมผัสได้โดยอัตโนมัติ หากแต่สถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทย จำนวนบุคลากรผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวข้างต้นมีสัดส่วนไม่เพียงพอกับจำนวนประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเลนส์สัมผัสและประกอบธุรกิจด้านเลนส์สัมผัส²⁹ และผู้วิจัยมี

²⁹ วุฒิพงษ์ พิงพิพัฒน์, นักทัศนมาตรและเจ้าของกิจการร้านจำหน่ายเลนส์สัมผัส, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2563.

ข้อเสนอแนะตรงกันว่า ควรนำวิธีการที่คล้ายคลึงกับวิธีการของสาธารณสุขรัฐสิงคโปร์ที่จัดให้มีการขึ้นทะเบียนช่างแว่นตา และมีการจัดอบรมช่างแว่นตาที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว (Registered optician) ให้ได้รับประกาศนียบัตรด้านเลนส์สัมผัส (Contact Lens Practice Certificate) มาใช้ กล่าวคือ กระทรวงสาธารณสุขควรกำหนดให้มีการจัดอบรมระยะสั้นให้แก่บุคคลธรรมดาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเลนส์สัมผัส ตลอดจนการมีความรู้ในการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยอย่างได้มาตรฐาน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้รับการสอบวัดผล และผ่านการสอบวัดผลจะได้รับประกาศนียบัตรซึ่งสามารถนำประกาศนียบัตรฉบับนี้ไปขอรับใบอนุญาตขายเลนส์สัมผัสต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้จะสามารถแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ควบคุมการจำหน่ายเลนส์สัมผัสได้แล้ว แต่เพื่อให้มาตรฐานการคุ้มครองด้านการสาธารณสุขของประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการกำหนดขั้นตอนและมาตรการที่จำเป็นเพิ่มเติม กล่าวคือ รัฐควรนำมาตรการในการออกใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสที่ออกโดยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาบังคับใช้กับการจำหน่ายเลนส์สัมผัสในประเทศไทย โดยควรมีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้ผู้ใช้เลนส์สัมผัสจะต้องเข้ารับการตรวจสภาพความพร้อมของดวงตาวัดค่าสายตาตลอดจนความผิดปกติต่างๆ ของดวงตาโดยจักษุแพทย์หรือนักทัศนมาตรก่อนเสมอ เมื่อตรวจวัดแล้วพบว่าเหมาะสมจึงสามารถออกใบสั่งจ่ายเลนส์สัมผัสให้กับผู้ใช้เลนส์สัมผัส เพื่อนำไปแสดงต่อผู้ขายที่ได้รับใบอนุญาตขายตามที่เสนอแนะไปแล้วข้างต้นเพื่อรับบริการต่อไป ซึ่งหากผู้ขายฝ่าฝืนมาตรการดังกล่าวโดยขายเลนส์สัมผัสให้โดยไม่ตรวจสอบใบสั่งจ่ายก่อนผู้ขายต้องได้รับโทษทางอาญาทั้งปรับและจำคุก

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากบริบททางด้านความพร้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งยังมีจำนวนจักษุแพทย์และนักทัศนมาตรไม่เพียงพอ อีกทั้ง ประชาชนในบางพื้นที่อาจยังไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขได้อย่างเสมอภาคกัน ประกาศฉบับนี้จึงควรมีบทเฉพาะกาลโดยกำหนดข้อยกเว้นให้ผู้ใช้เลนส์สัมผัสยังไม่จำเป็นต้องแสดงใบสั่งจ่ายไปก่อนเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น 3-5 ปี เพื่อให้ผู้ประกอบการด้านเลนส์สัมผัสได้มีเวลาในการเตรียมความพร้อม และเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเร่งผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และเมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกันแล้ว จึงบังคับใช้ประกาศฉบับนี้อย่างเต็มรูปแบบต่อไป

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง, 2551.
- คณะกรรมการปรับปรุงกฎหมายเพื่อพัฒนาประเทศ. “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญา.” เอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมาย เรื่อง การกำหนดความผิดทางอาญาในกฎหมายไทย: ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข, 15 มีนาคม 2548.
- ฉันทกา สุปิยพันธุ์. “ประโยชน์ของเลนส์สัมผัสในปัจจุบันและในทศวรรษข้างหน้า.” วารสารเวชสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง 62, 2 (มีนาคม - เมษายน 2561): 129 - 133.
- เฉลา ทองเปล่งศรี. บทความการดูแลสุขภาพและเคล็ดลับเพื่อสุขภาพดี [Online]. Available URL: <http://www.healthcarethai.com/เลนส์สัมผัส>, 2020 (พฤษภาคม, 5).
- दनัย ตันเกิดมงคล. “บททวนเรื่องคอนแทคเลนส์ในปัจจุบัน.” วารสารวันเลือกตั้งชาวแวนตาสมาคมส่งเสริมวิชาการแวนตาแห่งประเทศไทย 14 (เมษายน 2547): 30-32.
- _____. คณบดีคณะทันตมาตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2563.
- ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. สวดยด้วย..คอนแทคเลนส์จริงหรือ [Online]. Available URL: <https://si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=672>, 2020 (พฤศจิกายน, 1).
- วาทีน หนูเกื้อ. “มาตรการเสริมในทางอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- วิจักขณ์ คงพัฒนานนท์. จักษุแพทย์ [Online]. Available URL: <https://trueplookpanya.com/explorer/occupation-step3/59>, 2024 (พฤษภาคม, 15).
- วุฒิพงษ์ พิงพิพัฒน์. นักทัศนมาตรและเจ้าของกิจการร้านจำหน่ายเลนส์สัมผัส, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2563.
- ศุภชัย โชติบุตร. โลกหลังเลนส์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมดิคัลมีเดีย, 2526.
- สกล นิสารัตน์. “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม: แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- สธน รัตน์ไพจิตร. “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. “เสวนาวิชาการพัฒนาการของกฎหมายอาญา 111 ปี กฎหมายอาญาจากอดีตสู่อนาคต.” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28 เมษายน 2561.

- แสวง บุญเฉลิมวิภาส และอเนก ยมจินดา. **กฎหมายการแพทย์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.
- หนังสือ 108 ซองคำถาม. **จุดกำเนิดของคอนแทคเลนส์** [Online]. Available <http://qtlens.blogspot.com/2009/05/blog-post.html>, 2020 (พฤษภาคม, 1).
- หมอแวน. **คอนแทคเลนส์ : ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคอนแทคเลนส์** [Online]. Available <http://doctorvision.net/ความรู้ทั่วไปสำหรับคอน>, 2020 (พฤษภาคม, 5).
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. **ทฤษฎีอาญา ทฤษฎีโทษ และกระบวนการขึ้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.
- Andenaes, Johannes. **The General Part of the Criminal Law of Norway**. London: Sweet & Maxwell Limited, 1965.
- Eydealogy (SG). **Contact Lens Regulation in Singapore** [Online]. Available URL: <https://www.eyedealogy.sg/2019/05/30/contact-lens-regulation-in-sg.>, 2020 (May, 8).
- Heiting, Gary and Adam Debrowski. **Can I Buy Contacts Without a Prescription?** [Online]. Available URL: <https://www.allaboutvision.com/contacts/faq/where-no-rx.htm>, 2020 (May, 7).
- Health Sciences Authority. **Contact Lens Controls** [Online]. Available URL: https://www.hsa.gov.sg/docs/default-source/hprg/regulatory-updates/contact-lens-briefing_19-aug-2011.pdf., 2020 (May, 10).
- H.L.A. Hart. **Punishment and Responsibility**. Oxford: Clarendon Press, 1968.
- Johnson & Johnson Vision Care, Inc. **Contact lenses and food and drug administration** [Online]. Available URL: <https://jnjvisioncareinfo.com/contact-lenses-and-food-and-drug-administration>, 2020 (May, 7).
- Kant, Immanuel. **The Right of Punishing and of Pardoning**. California: Stanford University Press, 1961.
- Lesser, Laurie. **Opticians, Optometrists, and Ophthalmologists: What's the Difference?** [Online]. Available URL: <https://www.americasbest.com/patient-education/eye-exams/optometrist-ophthalmologist>, 2020 (May, 5).
- Lockett, Eleesha. **Optometrist vs. Ophthalmologist: What's the Difference?** [Online]. Available URL: <https://www.healthline.com/health/eye-health/optometrist-vs-ophthalmologist#ophthalmologist>, 2020 (May, 1).

- Ministry of Health Singapore. **Career and Practices Details optometrists-opticians** [Online]. Available URL: <https://www.moh.gov.sg/hpp/allied-health-professionals/career-practices/CareerNPracticesDetails/optometrists-opticians.>, 2020 (May, 8).
- Packer, Herbert L. **The Limits of the Criminal Sanction**. California: Stanford University Press, 1968.
- Seed, Shawna. **Eye Doctors: Optometrists and Ophthalmologists** [Online]. Available URL: <https://www.webmd.com/eye-health/eye-doctors-optometrists-ophthalmologists>, 2020 (May, 1).
- Sir Robert Cross and Andrew Ashworth. **The English Sentencing System**. 3rd ed. London: Butterworths, 1981.
- U.S. Government Publishing Office. **Fairness to Contact Lens Consumers Act** [Online]. Available URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-108publ164/pdf/PLAW-108publ164.pdf>, 2020 (May, 8).
- Wallin, Paul. **Selling Contact Lenses Without a Prescription** [Online]. Available URL: <https://www.wklaw.com/selling-contact-lenses-without-prescription>, 2020 (May, 8).
- พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง เลนส์สัมผัส วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2553.
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2546) เรื่อง การอนุญาตให้บุคคลทำการประกอบโรคศิลปะโดยอาศัยทัศนมาตรศาสตร์ (Optometry).
- ประกาศแพทยสภา ที่ 1/2531 วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2531.